

Чурапчыга күн тахсар!

САНА ОЛОХ

Чурапчы улуунун хаһыата

12+

2015 сыл
Балабан
ыйын
5
күнэ
СУБУОТА
№91
(11101)

Видео

ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

Д.П. КОРКИН ААТЫНАН СПОРТИВНАЙ АЛБАН ААТ МУЗЕЙА

1988 сыллаахха Дмитрий Петрович Ёкса доҕоро, биһир санаалааҥа Константин Сергеевич Постников киһи олоҕубут үлэтигэр музей аспыта. Бу музей улуу тренер олоҕун, үлэтин кордорүүгэ аһаҕастык. Музей аһаҕастыгыгар улахан көмөнү көргөн Александра Семеновна, кыһа Гея Дмитриевна, олимпиадтар оҕорбугтара. Музей-Дмитрий Петрович 70 сааһын корсо

аһаҕастыгыта.

Дмитрий Петрович анардас тренер эрэ буолбатаһын, научнай чинчийээччи, тустууну ымпыгар-чымпыгар диэри ырытарын, бары спортивнай литератураны туһанарын, хас спортсмен аайы туспа ирдэбил туророрун араас матырыйааллартан, экспонаттартан көрөн сөбүлүү.

2003 сыл балабан ыйын 5 күнүгэр, Дмитрий Петрович 75 сааһын корсо икки этээстээх, аҕыс кырдылаах сана музей аанын тэлэйгэ аспыта. Дириэктэринин улуу тренер биһир лойдулааҥа, аймаҥа, Россия уорэбэринин туйгуна Роман Романович Абрамов буолбута.

Музей 4 разделлаах—оскуола историкта, тустуу сайдыыта, Олимп геройдара, ЧПУ, ЧРОСИО, ЧГФКСИ үлэлэрин сырдатты. Бүтүгүн күнүгэ манна дириэктэринин Е. В. Пудов, научнай сотрудниктарынан А. П. Спиридонова, Р. В. Неустроев, фонданы бас билээччинин А. С. Коркина, смотрительынан П. И. Алексеева, харабылларынан В. Н. Осипов, Ю. И. Чепалов үлэлиилэр. 1988—2015 сылларга 10072 киһи кэлэн көрөн, сыналалаан, астынан бардылар. 1189 делегация сырытта. М. Е. Николаев, В. А. Штыров, Е. А.

Борисов, олимпийский чемпионнар, биллиилээх учуонайдар, суруйааччылар, омул сирдэригэрэн ыалдыттар, артыыстар, о. д. а. музей ыалдыттарынан буоллулар.

Оскуолааҥа „Эдэр Коркинецтар“ тэригэлээр баар. Хас этэрээт аайы биллиилээх тустуук аата сыһаарыллар. Этэрээтэр музейга кэлэн билсирэллэр, үөрэтэллэр. Этэрээтэрин туһунан буклет оҕорон музейга биэрэллэр, уруоктар, научнай-практической конференциялар, викториналар ыһаҕастылар.

Музей фондата сыллата хантатылар. Ахтылар, экспонаттар киирэллэр. Дмитрий Петрович турнираан дойду таһымнаах буолбута, кытааччыга элбиэр, таһыма үрдүүр. Итиннэ кытта кэлээччилэр музейга сылдьааччылар, Дмитрий Петрович туһунан биллиилэрин хантан барааччылар. Музейбыт ситиһилээхтик үлэлиирин дириэктэр Е. В. Пудов Д. П. Коркин аатынан бириэмийэ лауреатынан буолбута туһулуур.

ССРС, РСФСР, САССР үтүөлээх тренерэ Д. П. Коркин 90 сааһын корсо үтүс-хамнас биллэртэн саҕаланна. Спортивнай интэринээт-оскуоланы бүтэрбитэр, биһиргэ үлэлээбитэр, аһаҕа сылдьыбыт дьонноро ахтыларгытын, санаагытын, хаартыкалары ыһаҕастытын кэтэһэллэр.

А. П. СПИРИДОНОВА, музей научнай сотрудника.

КУОРКУН ОСКУОЛАТЫН ААСПЫТ, БИИРГЭ АЛТЫСПЫТ ДЬОЛЛОХПУН

Улуу тренер Куоркун аатын үйүтүгэр Спортивнай Албан аат музейа аан бастаан киһи олоҕубут дьэтигэр 1988 сыллаахха К.С. Постников күүсүлүһүнүн тэригилиттэ. Оччолорго М.Д. Гусев спортивнай оскуола дириэктэринин үлэтин сылдьар кэмэ этэ. Ити сылларга Д.П. Коркин олоҕун, үлэтин сырдаттар үтүс экспонаттар, матырыйааллар хомулланнар музей ис хоһоонго байытыллыбыта. Киһи, сана объект тутулан музейы оһо көһөрбүтүгэр.

Күн бүгүн Спортивнай Албан Аат музейыгар дириэктэринин таһаарылаахтык үлэтин-хамсы сылдьар Е.В.Пудов улуу тренер төрөөбүт күнүгэр сот тубэтиннэ, редакцияга ыалдыттаа.

Киһи биллиилээхтэринин, 2018 сылга, балабан ыйын 5 күнүгэр Д.П. Коркин төрөөбүт 90 сылыгар аһаҕа, улуус, республика Россия да таһымнаах улахан хаһааннаах дьаһаллары тэрийин биллэриннэрин туһунан эттэ. Онуоха биллэриннэрин улуу тренер олоҕун, айар үлэтин үйүтүгэр ыһаҕа, матырыйааллары хомуйан, информацийаны көтүк тарҕатар эйгэ үлэтигэрэн кытта ситимнээх үлэни тэрийин үлэлэртэ сааһыан үлэлииллэ. Ол курдук, Куоркун үбүлүйдүрэх сылын биллэртэриннэ улуустаагы уонна республикатаагы тэрийэр хамыһыһа тэригэлэн, үтүс хайысхалаах дьаһаллар, научнай-практической конференциялар ыһаҕастылар.

Өр сыллар усталаарыгар спортивнай музейы саһаан оҕор дириэктэр Е.В. Пудов оҕо сааһыгар Д.П. Коркина үөрэмийэ, дьарыктаммыт, кэлин биһиргэ алтыһан үлэлээбит киһи буоларын быһымынан, улуу тренер олоҕун, аһаҕастылар үлэтин-хамнаһын, киһи быһымынан майгытын

сигилиин баланча биллэртэр дьонтон биһирдэр, „Дмитрий Петрович оҕо эрдэтигэр спорт бары көрүгүгэрэн сэгээрэн, оһо бэйэтин кыһаҕарын холонон улааппыт. Ол курдук, сүрүр да, халсаадылар да эбит. Киһи Дьокускайга 2-с оскуолааҥа үөрэнэ сылдьан, гимнастиканан, бокснан да дьарыктана сылдьыбыт. Ленинградка үөрэнэр сылдьар В.В. Румянцевтың көңүл тустууну, самбаны сэгээрэн, албастарын үөрэтэллэр. Улуу тренер Саха сиригэр көңүл тустуу спорт быһымынан сайдыан сөбүн, халсаадылар хаһааннаах саха ыччата бу көрүгүгэр элбэти ситилэр кыһаҕастарын эрдэгэн үөрэтэн, сылдьаан, биллэртэ. Киһи мун аһаҕастаан айдарылаах тренер быһымынан сыналлыбын. Оҕолорго да, улахан дьонто да истиг сыһааннааҥа. Хас биһирин үөрэтэр, дьарыктылар оҕотун санаатын болҕойон истэр ураты хантатылааҥа. Мин киһи туһунан тус бэйэм үс түгэни биллэртэн аһаҕастык баҕарыһан. Бастаах түгэни. Киһи оччолорго нуучча тылыгар минигин үөрэттэ. Нуучча тылын предметигэр олох мөлтөх этим. Ол курдук, 8-с кылааска үөрэнэ сырыттахтына, экзаменна сочинение суруйдуҥ. Ботуруобус үлэбин бэрэбэрэктээн баран, ыһаҕа көрдүм. Барыта кыһаҕастынан көнөрүлүбүт сыһаа бөҕө. Мин санаам түһэн, үөрэхтэргэн тохтооммун, сопуоска үлэни тахсарым туһунан эппилэр, буолуулааҥа. 9-с, 10-с кылаастарга оскуола-интэринээтэ тахсан, дьарыктаах дьарыктана үөрэхтин салгыырбар сүбэлээбиттэ. Киһи ити кэмгэ биллээх учуутал, бастыаатал уонна тренер быһымынан үлэлээбиттэ. Онуо кылааска нуучча тылыгар өйгөн суруйуулар ис

хоһоонугар 5 оттон тылыгар-оһугэр 4 сыһаан ыһаҕасты, экзаменна ситиһилээхтик туттарбыт. Ити курдук улуу нуучча тылын биллиир, үөрэхтээх буолан тахсарбар, олоҕум дьыһаҕа салаллытыгар Д.П. Коркин сүбэтэ, үөрөтүгэ дьон оһугу түстэбиттэ. Иккис түгэни. Тустууга дьарыктана сылдьан, аһаҕастык тохтооммун. Оһон дьарыктын тохтоотторго күлэлиним. Арый нэһэгэ курдук буолан баран, усталаарым кэлиир: „Ботуруобус эйигин сүрүр, дьарыктаа кэлиит“,— дьэ иһиллэртэбиттэ эттэр. „Хайдах аһаҕа аһаҕастык дьарыктаннахтыһаҥ?“,— дьээн санаагарын дьыһаҕа элбэҥ ыһаҕастыла сүһ, ол күн бөлүккэ ойонон тийдим. Оччолорго спортивнай сааһа салтааһыныгар мин дьарыктааһа аһаҕа гантиль, гиря, иһаҕа, оһоптос бөлүмүгүгэр иһиллэртэ күн аайы дьарыктаах тректигын көрдүм. Ити курдук хаһа аһаҕастык үгүрүр диэри оһорон эһон уһуунаахтык дьарыктанан бардым. Оһонук эһиллэртэ кэлин армияга сулууспалаар көмүрбэр улахантык көмөлөстүгэ. Приказнааҥа аһаҕа иһиллэртэ 5-тигэ тардыһан, нуучча усталаарын соһорорум. Уһус түгэни. Мин 10-с кылааһы бүтэрэр сылбар ыһаҕа ыһаҕа: „Пудов, омул тылын факультетыгар үөрэхтэ туттарсар туһунан толкуйлаһаҥ эттэ“,— дьээн соһутта. Оччолорго 9-с, 10-с кылаастарга французкай, немецкай, аһаҕастык тылыгарын бастаах үөрэттэбиттэ. Оһон тух дьирг биллэртэ кэлиит? Ити сылларга Дмитрий Петрович үтүс иһиллэртэбиттэ Соһууе улахан түһүлгэлэртэр оһоҕойду сылдьар көмүрбэр эттэ. Иһиллэртэ оһоҕойду сылдьар биир кэлиртэбиттэ, Саха сиригэр тустуу көрүгэ сайдан, дойду көнө кэлиртэр

эрэ буолбута, тас омул дойдугарын аһаҕа бөһөстөрүн кытта күн көрүү, күрээ биллэһи күүгэрэн эрдэгэн сөһөл, иһиллэртэ оһоҕойду тыһаахтык үөрэхтэти таһаарыан баҕарар эбит. Ити санаатын мөһк эрэ буолбута, үтүс иһиллэртэбиттэ эһилтэ буолуохтаах. Улуу киһи аһа үлэлэртэ умулуубат дьиллэртэ, Куоркун тустууга уһуйбуг иһиллэртэбиттэ күн бүгүн Саха сирин эһэр көлүгэ тустууга көнө түһүлгэлэртэ соһуулаахтык тусталлар. Ол курдук, республика тустууга старнай тренера Иван Сивцев, Степан Сивцев, Владимир Кирилин Ботуруобус оскуоланы аһаҕастылар. Утүс көлүгэ эһэр тустууга бөлүмүгэр таһаардылар. Яков Павлов, Прохор Старостин эһэр эһэр бөһөстөрү үһиллэртэ дьон кылаастарын кэлиртэ, күн бүгүн таһаарылаахтык үлэтин-хамсы сылдьааһа. Дмитрий Петрович Коркин аһаҕасты Албан аат музейыгар бу сыллар усталаарыгар үтүс биллэртэ-көстөр дьон, тустууну сэгээртэллэр кэлиртэ көрөн, сөһөн-маһтайан бараллар. Маннаахсаа ис хоһоонноох, иһэр суолтаах оскуола иһиллэртэ үлэллэр музей көрө иһиллэртэ туһунан санааларын этэллэр“,— дьээн Е.В. Пудов кэлиртэ түһүлгүгэр.

Чурапчыны аар сааһа дорҕоонноохтык аһаҕастыт, тустуу Саха сиригэр спорт быһымынан сайдарыгар дьон оһугу түстэбиттэ, үс оһиллэртэ иһиллэртэ таһаарыт, ураты буолуулаах улуу тренербит Куоркун оһорон аһаҕасты оһоҕун, үлэтин-хамнаһын үһнэр ыччаага тюрдүн биллэртэ ыһаҕа кэлиртэ. Киһи аһа үлэлэр туһаҕа аһаҕа туһаарыгар үйүтүгэр үлэлэ саһаҕа ыһаҕастылаах.

Анна ЗАХАРОВА

УБААСТЫЫР ТРЕНЕРИМ

Мин Чурапчы орто оскуолатыгар 6-с кылааска үөрэнэ сырыттаахпына Дмитрий Петрович кэлбитэ. Биһир күн уолаттары барыларын переменаҥа спортзалга ытырдылар. Онно тустуу секцията аһыллыбытын иһитиннэрдэ. Сил элбэх оҕо суруттарда. Мин кылааспыттан үһүө буолан сырыттыбыт. Дьарыктанар сирбит оскуола мастерскойугар сыһыары тутуллубут кыра дьыа. Улахан уолаттар штангана, гириэни дьарыктаналларын өйдүүбүн. Кыралар үксүн оонньоон, тустан тахсарбыт. Кыраҕас буолан көбүөргэ учаратынан киирэрбит. Сотору кэминэн күрэхтэһилэр буолуотулар бардылар. Оҕолорго өрүс эгэр улуустар күрэхтэһилэрэ буолла. Коля Сивцев, Миня Седлов, Проня Шестаков, Гань Макаров, Рома Неустроев, Руслан Игнатеня тустубуттарын өйдүүбүн. Спортивной оскуола бастагы сыла бу Чурапчы орто оскуолатын баазатыгар аһыллыбыта. Атын оройуоннартан кэлэн оҕолор эмиз үөрэммиттэрэ. Аатырбыт тустуук Коля Захаров (Сахаачча) кэлбитэ, Амматтан Гоша Корнилов, Олүөхүмэттэн Щербарди дьыа ыарахан ылааһыннаах грек уола 5-с дуу 6-с дуу кылааска үөрэнэ кэлбитэ, оҕолор бары кинини батыһа сылдьан короллорго.

ШКМ-га Проня Шестаков оҕолорго Сойууска чөмпүйүөннээн кэлбиттэр көрсүлүү буолбута. Дмитрий Петрович, Токно олимпиадатын туһунан кэрэхсэбиллээхтик кэпсээбитэ. Үчүгэй, сэргэх биһэр буолбутун өйдөөн хаалбыппын. Дмитрий Петрович бэйэтэ сүрдээх үчүгэй комментатор этэ, кили иһиттэр-истэ олохуон курдук тустуу, аатырбыт тустууктар тустарынан микрофонунаа кэпсирэ. Кэпсир эйгэбин үчүгэйдик билэр буолуоххына истээччи-

көрбүппүт, Дмитрий Петрович бэйэтэ комментарийдаан кэпсээбитэ. Кэлэрибиттэр саамай кыралаа буолан, кыраҕа тренербин кытары кэпсээбэ олох аһаҥнаабытым. Эһилигэр спортивной оскуола-интерниэт баазатыгар көспүтэ, онно спортивной оскуола 8-с кылааска үөрэнэ тахсыбытым. Ити кэмтэн ыла утумнаах эрчиллигэ киирбитим.

Үөрэх буолуор дьэри күүстээх үлэ буолбута. Спортивной заалга сыһыары тустуу заалын тулуппүт. Үксүн оҕолор бэйэлэрэ тулуппүтэ, улахаггар истинэ таһаараллара, кыралаа ханааахы охсуута, эһилик кутууга, буор үлүгэ буолара. Тутуу маастарынан Потанов Сэмэн оҕонньор сылдьыбыта. Үлэ кэмигэр да эрчилли тохтообот этэ. Туох баар үлэни аттарыһым, эрчиллини Дмитрий Петрович бэйэтэ дьаһайара. Күлүн улахан тымныы түһэ иһигинэ зал үлэһэ киирбитэ. Оскуола коллектива, оройуон салалтата да үлэ олоххо киирэр-иһэр улахан иһитиннэстэх этэ. Зал икки эгээстээх буолбута. Дьарыктар күүстээх тизмэниэн саҕаламмыттар, күрэхтэһилэрэ кыттым утуу-субуу саҕаланан барбыта. Оҕолор баран кыайан-хоһон кэлэллэрин көрө-көрө бары бэйэбит учаралпыт кэлэрин кэтээрбит. Эрчиллини олох көтүпүт этим. Бастагы күрэхтэһим Москва, Ленинград куораттарга буолбута. Дмитрий Петрович барсаары куоракка киирэн баран гостиницада хоно сытан улаханчык ыалдьан хаалбыта. Чурапчытан Константин Сергеевич кэлэн барсыбыта. Тренерим ыалдьарын эрдэттэн билэр этим, иһиник улаханчык ыалдьарын сана көрбүтүм, түүн иһигэр улаханчык дьүһүнэ-болото уларыйбыта.

Кини күрэхтэһингэ сүрдээх эппиэти-

баран тустуу сирбиттэр сыһыана бардыбыт. Кэпсээт сытан утуу хаалбыппыт, бэйэбит чаһыбыт суох, дьонтон ыйыппыт 14 чаас буолуо 15 мүнүүтэ хаалбыт. Дьэ, байыаннай хамсанымы буолла, санаабытыгар автобус

армияҕа, үөрэххэ ыла тураллара. Забайкальскай уокурук тренеры Фрунджуев оҕолору былдыһара. Дмитрий Петрович элбэх оҕону собуруу физкультурунай куораттарга институттарга киллэттэрбитэ. Армияҕа,

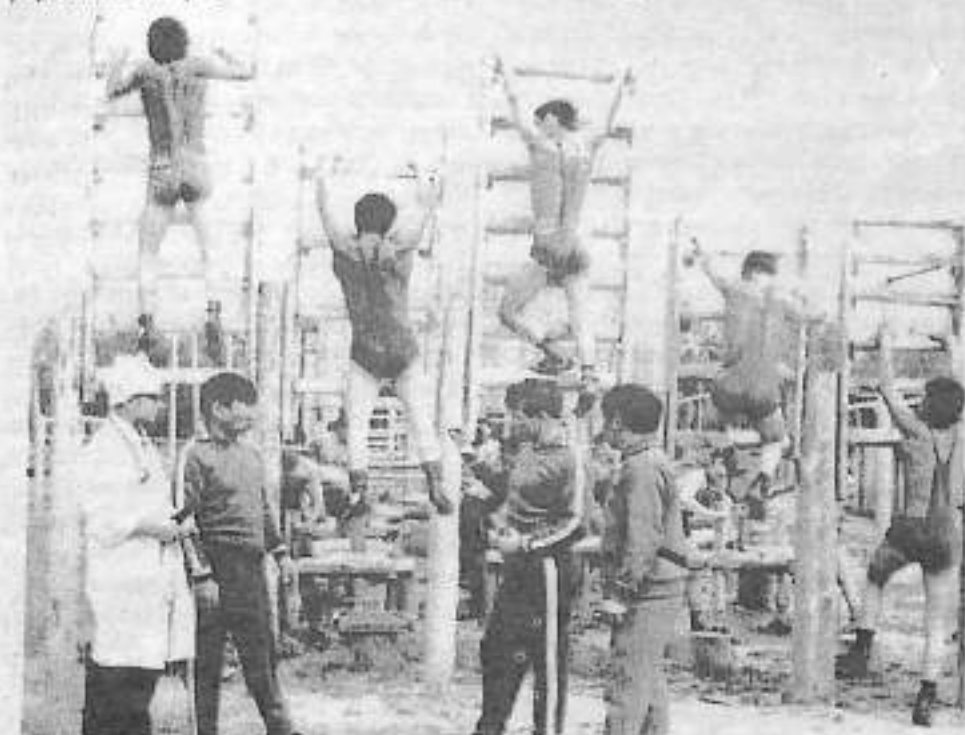
бытаана сүрдээх. Кэлбиһипит, Константин Сергеевич остановаҕа кэтэһэн турар эбит. Заалга сүүрүү кытаанаҕа буолла, киирбиһипит нараакка киирээри стройдаан тураллар: "Якутия!" — дии-дии хаһыгытыллар. Дмитрий Петрович сирэйэ кытарбытын короот, өссө түргэн хамсанымы буолла, сиһэр-халты син баттастыбыт. Онтон киир-кир бары түргэниик, ыраастык кыйтаһаабыт. Кизэ улахан кэпсэти буолара буолуо дьэ санаабыппыт да, хата мохтоһо. Күрэхтэһингэ үксүн бэйэтэ барса сатыһара, сороҕор доруобуһа кыайбат буолан хаалара. Доруобай эбитэ буоллар көрдөрүүтэ өссө элбэх буолуо этэ. Урут сайын спортивной лааҕырдары үлэлэспит эттэр, Дмитрий Петрович аһыйах оҕону хаалларан сайын дьарыктымыра. Интерниэт үлэлэбэт буолан, ыалга олохторо. Үгүс оҕолор дьыһыргыт сыһыана бараллара, күһүн үөрэх аһыллыан эр кини кэлэллэрэ. Дмитрий Петрович оробулэ, бырааһынныҕа суох сарыарда 4 чааска дьэри үлэлирин собулүүр. Сарыарда эрчилли суох буолара, эһиттэн кизэ иккитэ дьарыктанарбыт. Соҕотох тренергэ улахан норуууска буолара. Түүнү наар сурук үлэтэ, аһар, киниэни көрөн үөрэтти. Бэйэтэ спортивной библиотеккалаах этэ. Кинигэтэ аһардас тустуу эр туһунан буолбакка, туспа көрүһүрү эмиз үөрэттэ, ол иһин билгит санаахтаах атын тренердэри урутаан испит эбит. Видеокамера суох эрдэбинэ "Адмирал" дьэ чехословацкай камеранан киниэ устара эбэтэр дьону командировкалаан уһултарара. Ол ону Москваҕа бэчээттэтэн киниэ онотторон ылаа. Урут Аан дойду ачыгыт чемпионатынан билэр, Тбилиси турнирын, Сойуус чемпионатын хайаан да уһултарара. Республиканскай спорткомитет бэрэссэдээтэлэ С.И. Алексеев, райком сэкэрэтээрэ И.П. Листиков, райсовет бэрэссэдээтэлэ М.Е. Пермяков өйүүр буоланнар кэллэ-барыта улахан кыһалга суох этэ. Уопсайынан Дмитрий Петрович бары каналларынан улахан масштабтаахтык үлэлиирэ, ол иһин үрдүк көрдөрүүлэри ситиһпитэ.

Кини оскуола киниттэн хаалларан эрчийэр кыаҕа суох этэ. Биһир, икки эр сыл хаалларан сеп журдуга, оҕолору

Москваҕа С.А. Преображенскайга кэпсэтэн ыталаабыта. Билигин курдук институттааҕа буоллар, бэйэтэ Аан дойду, олимпиадачемпионнарын бу Чурапчытан таһаартыа этэ. Тренербит дьэ кэргэнигэр сүрдээх истиг сыһыаннааҕа, кэргэни Александра Семеновна, кыһын Гейны наһаа таптымыра. Хаһан да куолаһын соһоппуга, мохпүтүн истибэтэбим. Дьеганы кытаанахтык тутуһар буолан, аһырыгар сылааҕы, туустааҕы сибээхкэ эрэлдэнэрэ, Александра Семеновна кинини үчүгэйдик көрөн-истэн, аһатан үйэтэ син уһаатаҕа.

Дмитрий Петрович үөрэллэр оҕолорун туһугар наһаа ыалдьара, көмүскэлэрэ, кинилэр үчүгэйдик сылдьар буоллахтарына олус үөрэрэ. Чурапчыта да куоракка киирэн да баран, элбэх ыалдьыттаах, хоһоһолоох буолаллара. Бэйэтигэр олордон элбэх оҕону эрчийбитэ. Онно барытыгар Александра Семеновна көмөтө, өйбүлэ элбэх дии санымын. Мин оскуоланы бүтэрэн баран, сыл аһара хаалан эрчиллибитим, онно кинилэргэ аһый эрим. Армиятан илиһин травмалаан кэлбитим кэһэ дьыһыгэр олордон биһир сыл үлэлэппитэ, онтон үөрэнэ барбытам. Үөрэхпин бүтэрэн кэлэн да баран, сибээспин быспатабым, билгит да дьыно куораттан сайын айым таһыстахтарына сылдьабын. Тренерим мин олохпор оруола, көмөтө олус улахан. Ону тыһынаабым тухары умнуом суоҕа. Кини сүрдээх сулурту, көнө майгылааҕа, хаһан да бэйэтин үрдүктүк туттубат сэмэй кини этэ. Өссө уһунуок олохтута буоллар, мин олохум өссө атыннык барыа эбитэ буолуо дии санымын. Хаһан да куһаҕаҥа эйэлэспэт этэ. Биһиги тренербитин сүрдээҕин убаастыбыт, кини үөрэнээччилэрэ буоларбытынан киз туттабыт. Кини үлэлэбэт оскуолаҕа, дьыно-сэргэтэ, таһаарыстар, үөрэнээччилэрэ кинини хаһан да умнуохтара суоҕа, үлэлэбэт үлэтэ үйэлэртэн-үйэлэргэ өссө дьирэһэн, сүдүтүһэн иһэ.

С.П. Макаров — көңүл тустууга уолаттарга Аан дойду призера. Чурапчы спортивной оскуолатын тренеры.

гэ тийимтиэтих кэпсигин. Ол курдук, Чыаппараҕа Дмитрий Петровичка эрчиллибит оҕолорго сахалартан бастагы. Россияҕа "Урожай" уопастыба чөмпүйүөнэ буола сылдьыбыт Николай Барашков кэриэһигэр тустууга күрэхтэһи буолбута. Куоһаах массыынаҕа үөһэ өттүн бүрүһүн баран айаһаабыппыт, оҕо элбэх этэ. Атахпын баттатан, түһэн баран иһини хаампынны өйдүүбүн. Алексей Ермолаев оҕолорго үгэһэни туста сылдьар кэмэ этэ, куораттан тахсан уолаттары кытары утуу-субуу тустан быраҕаттаабытын көрбүтүм. Тбилиси турнирлар сахалар бастагы кыттыһарын туһунан киниэ

истээхтик, ирдэбиллээхтик сырыттанара. Автобуска, самолетка киирингэ куруук инники киирэгэ ирдийэр. Ыйааһын түһэриитигэр улахан болҕомтотун уураа, кыаллар буолабына бэйэбит аһанарбыт. Урут ыйааһыннаагы сарыарда 8 чааска буолара ол киниэ 10 чаасан күрэхтэһи саҕаланара, онно остолобуойга түргэниик аһаан кэллэххэ наада. Күрэхтэһингэ хойутууру олох собулээбэт этэ. Биһирэ Дальнай Восток уонна Сибир зонагыгар Благовещенскай куоракка хамаандаланан бардыбыт. Эһиэккэ дьэри биһир эргийр буолла. Икки чаасан параат саҕалаһахтаах, биһиги эрдэ тустан

Г.КАПРИН.
Таатта, Ытык-Куул с.

СИТЭ АРЫЛЛЫБАТАХ ТАЛААН

«...Норуон нэргүлэбинэй зинхэ
Тэжээлтэнтэ уосомшил
Тархы Тэжээлтэ бархасан...»

Сарджевца Ойуныкан
Ахьяны ын 1989с.
«Сингэ армылыбсангэ талсангэ»

Халын хаарбыг уудлуугаа ыраатга, Таатга барахсан мууһун өрө көтөгөн туолан арай турар. Бүгүн Улуу Кыайы күтэ. Сырдьык ыраас хамлааннах иһигэс да күннөр турдулар. Бу күнгэ мин өрүү салгыбын, арай сэринин кыайбатах бусуоохайыг? Бу бүгүн биэр тухс биэр үчүтэйбит эһиги, олохпуг, оҥдорбут, сүөһүрүбүт «чыычаахтарбыт сыыстар» суох буолуо этигэр... Аһардас ити санаатан киһи уйулуга күүрэр. Махтал буолуун сэринин кыайбыт аҕаларбыттар, убайдарбыттар, махтал буолуун Волюда аҕатыгар Бүөтүр Ардылаахапка — үс хөрсүн мэтээл хаһайынныгар. Махтал буолуун Хомуннууус партияда, сомордосбуутугар, түмүтүгүр, кыайылыны уһаҕыбыттар.

Бу бэлэгтэ курдук ойдуубун Чурагчиг
ингэрнэгт оёхуулаагыр үөрэлт
сөөшөөрбөн, үөрэллэгт учууталлаагыр,
додотгорбуун-агастарбын - Сахааччын,
Володяны. Ойдуубун Согуруу туста
сөөдүн Канвас уулаагырын көрүстөсө,
алпас ооторуугаагыт дээрэ "Андроска
эбэрдэгт тэрдээр," - динилэрин...
«Володи олбүтэ ээ...» дилэһинэ баһаа
сөөһүлүлэра, хайдыс итинилг уулаагыр
ханыстабаагыт динилг сөөһүлүлэра.

Богоны сүүс сэлд биридэ тороон ааһар ташаашагтан биридэсгэрэ, Кини бэйэтин юмнигэр тустар ислинэ, тустуу эйэлэнгэр сэлхана, ашгларга майгынишабог ураты этэ. Биеинин тустуу биир хальыгика кири- битэ ыраатта, быраабылшта уларыйгыта, дыарык систиомэтэ уларыйда, тустуу не хошооно эмээ уларыйда. Корөөччү тустуга сэлхана эмээ уларыйда.

Мин саннаар, Володи тусууга ананан төрөөбөтөх киһи. Ис туруга, майгыга, тулалыыр эйгэсэ сыһына барыта күүтү-халку, сыһынаас, эйгэсэ. Ол да иһин, кинигэтэн ардыгар кыайылыны көрдөнөн-аастаһан ыһааччылар даҕаны бааллара. Мин бэйэм хас даҕаны онуук түгэнтэ киһи агытар бээр отим.

Кийн сэтгэн аюулаагаар, “туух” дүрэн сэтгэн энгэрт сыймагдас кийн этэ, Хэлбуура, Байбалтан кылайыны көрдөө эрэ... туух буолар эбитий? Кийн сэтгэн да куутанар! Иванова Салкытан — ыйыт

- эрх, тусх дунд зэгийг?! Арамааны этг да баруулыбат, киинэхэ чугааабаттар даданы. Онтон Володины аюуинаабытгара да злбэх, олуус кордонан - ээх дэллгитэрэ да злбэх.

Биридэ Сэбилэнилтээх Күүэтэр сойбуустарыгар финкита 1-2 нүсгэни бэлдэһилэ кэмнэр, минититэн кэлэн көрдөөһөн турарлаахтар. Көрдөөһөр киһим, табаарыһым, бастайаанный утарылаһааччыһым, бастыйар түгэниэр, сүлүср куоралыгар иккн хостох квартира бириэхтээхтэрэ. Тустан бүтүрүм чугаһаата, көргөнүм, оҕолорум буолан дьютэ суох сэлдэбэйт, бука дигэн табатык өйдөө көмөлөс, үйүм тухары санһам, махтаһан. Дээ иттиһиһээ хайдах акиһастыһаххыный, тустуук эрэ дьылһата буолбаакка, бүтүн дьүө көргөн иһиһки дьылһата быһаарыллар түгэниэр? Квартира ылбыта, телеграмма охсон ыһарбыта да, барсаһаным.

Володін бүтээнх түстүүлүн
Сэбиэскай Союз Сэбилэниилээх
күүстэрин соолугар көрбүүтүм. О
күрэххө хаһан да кыттыбалар элбэх саха
кыттан турардаахпыт, уоскай арыас арыас
сирдэртэн – куораттартан Казахстантан,
Украинадан, Чытадан, Ленинградтан
сүүрбө биэр саха буолан кыттыбылпыт.
Ити сыл Кавказ адыас күүстээх састаабы
туоруоран, түмүгү да онук буолбута.
Сахалартан 52 киһиэхэ мин бастаабытым,
уоннаады уолаттар бары туоран, хөт-
төрүү хомолотун билбиппит. Билигин
санаттахха, биэр эмгит уол мөөстөлөһөн
сол эгэ.

Володя торуг уота-күөлү сүх түстүбүтэ, түстүгэ интэриэһэ суппүт дуу дии саккабытым. Үс күнү быһа убайбыһаан биһиргэ сылдьыбыппыт: Дойдубутун, дьоммутун ахсан-санаан асыппалыт. Одо сылдан, үрөһө сылдан, согуруу сылдан алгыһыт кэмтэрбитин санаагаспытмыа, Володя туһунан киһи күөһирэ элбэх. Биһиргэ бултуурбүт, матаспылыктынан сүүрдэрибт, түстүү күмүр көрсөрбүт, дойдубар кэлгэхпинэ биһиргэ алгыһыт. Алгас кытаастык саамый үчүгэйдиик саньыр, ойбөр хаалык түтүннөһү ахсан аһыахпыт баһарабын.

Арай биридэр. Чурашчыга залга, арааһа бапарса уута таммалыырын ийин ортогун үрдүтөн уулаха биздэрэ турура. Володя биздэрэни ойбоorsoо охсон доргутан, уугун хамсаган баран Сахааччытан: «Маныык түтэи өссө хайан буолуучунаа?» - диип айыппылытар, Сахааччы арыйыдыас «Оргуйдыына» - диибигэ. Володя үөрүүтүтүн саяакатын таггаран, таба тыйгарбылгыттан астынан, Сахааччыны көпүнгөтүн кууһан ылан, үөрүт сирэйинэн көхсүгэр сыстыыбыта бу баардыкы характар көстөр.

Матна - тасма Тасатта
Уула - кэрэ кыме Амыга
Талаккыккыт торообуттэр
Үтүтүр түтүрү олбоодуйтат
Ойдообулук хастаарбыттар
Сарлаана Ойуунускай ахсынны

Бу тһылар хайнах эрэ Андростаах
Сахааччаа аһаммыт курдуктар.

Володя ыһыахтарга эгнин тустарын тоѳо эрѳ ойдообесигин. Арый убайа Дѳдѳлргѳ «Куондарамаан» Уйбаша ыһыахтарга кыйгальыра. Ханньык эрѳ тѳхѳлѳрѳ кыйан баран ѳсѳ ким киирѳр, ким баарый диндин тѳхѳлѳтгѳн тѳхѳбаѳа хаамьталыы сылдыарын ѳйдѳбѳн. Уйбан Аргунѳв хапсаѳайга кыйтарыы дини билиѳкѳ тѳхѳсѳбѳт тѳсѳгѳк. Ол эрѳн Володя тѳсѳвѳгѳн дѳлгѳтѳрѳ эрѳ.

Хагсафайга Манжаары Баһыдай сонньуу-
ларыгар Республика бастагы абсолютнай
чемпиона буолбута. Убайын Уйбааны
харыстан тустубахх буолуон сөм. Хата
күлүн мин Чурагыттан, Согурууттан
күтн ыһаахха хагсафайга сии баһай да
тустугалаабытым, таах көрөн
туруостаахпар.

Воспри Саванчаллын хаста да тусгубут-
тара динилэр, ол эрэн мин сапаабар,
бинирдэ даданы кайларбын, хотгорбул
дизн дийнхэстик турунн туран тустуба-
тастара бусулу. Бинр тустууларын корбут
курдук сагныбын, оюно көбүр таһыгтан
турулларыгар бэйэ-бэйэлэригэр

кишилэрин бизрэн гардыһан энги турашлара. Кобуор ортогулар юккелэлэ «күүлэйдии», «шарарайа» сылдар дьон курдук аргыстаһан киирэллэрэ энги хайдах эрэ ойбор баар. Иккөөн муутурдырн кэрдөрбөөкк барыталаабыт улааттар. Онус кылааска үөрэнэ сылдьан Республика ааттаахтарын, маастарлары кыйытанылар дьон кирилэр уһулучу кыахтарын кэрдөр. Билигин онус кылаас оҕото маастары, Республика чемпионун кыйааа этэ дуо?

Того эрэ саналыбын, Сахаатча олботого буоллар арааһа Володя тыһынаах буолуох ээ. Сахаатча олүүтэ Володяны улаханнык кутул-сүрүн хамсааһпыт. Бэйэтэ да уйан бадайа кииһи ити ыар сүтүүгү сааган аһарымматаа. Бу адыс килин биһилибит; Володя оскуола саааттан диванниктээх эбит. Оһуо суруйтаһабыт санаатын анааран, кини ис туругун, майгытын, кииһи өссө диригтиник үчүтэйдик аһаа хөһсүтэ эбит. Володя диваннигин ааҕарга ким көпүл биэрэ эбитэ буолла, тоһо сизэргэ-туомна сөп түбөһэрэ буолла, аһын кииһи бэйэтигэр сурута дити сыһаалааһаахха уустук түтүн буолсу. Бэйэтэ сөбүлүү дуо? Туох диэ эбитэ буолла?

Сайылын кыра сөздөн Дөбдирсиз
дөммүтугар тахсан сайылыярбыт.
Хааргыскалартан көрдөхкө, хара
тууруусуктаах, үрүң маайкалаах бары
күчүлүрлөн турарбыт үчүгэй сүрдөх.
Ипиник хааргыскалар аймахтарбыгылар
барыларыгар жүрттө баар эби. Убайым
Володя сүрдөх испээннүмт, абааһы
туһунан эксин сытан солутан ыһы-
хайны таһаарааһы киһи этэ. Убайдарын
кытта тустан кор-кулүү киһитин тахсара.
Эбээбит Александра тыһын истрэбит.
Күлө айы хайан да суорат сөн
утуйуохтаахпыт. Улахан мияска тула оло-
рон эр суорат сийрбит, ким огуолта
суорат таммалаһыны сүүскө тыгарбыт.
Тыктарымаары дө аймалыны бөгө
буоларбыт.

Ол курдук күсэйлөр оёо саастыг оёолуу ааспытга, улаатан баран атын атын сирдэринэн дымлабыг бырааһтаан көрсөбүт да аччаабыга.

Уйбаан Усунускай: «Танара орто дойдута эр киһи мөссүөтэ манньык буолуохтаах дьон айан төрөтөн көрдөрбүт, ол эрон көнгөнөн кир-хах сыстыа дьон эрдэ кыаттаабыт»- дьен эгипит. Хайдах итинник тыллара булан, өйдөөн суруйбута буолла, итинтэн ордук хайдах этиэсэ собуй? Арай суруйаары ыһааһа тыл тиниһит курдук. Сүрдөстүк дириһтик да эгипит эбит!

Хас биирдин киһи олохун бэйэтэ
огостулуускаага өйдөнөр, ол эрэн Дойду
туһугар күнү-дьылы умнан, түүнүгү-
күнүстүгү дьарыктанан, ому-
ахтаахтарын кыта күөн көрсөн, ойунан-
сананан кыайы, баһыйы — бу норуот,
нация, бүтүн Саха өрөгөйө, кыайылта
буолар. Манангы доһомто, уолаттарга анал
болоромто ирдэниэн сөп быһыылаах,
тустан булбуттүгүн даҕаны кини үтүгүтүк

бүлүүлэрэй ситийн, байг олгыгтарын
дээр көлөнзэзэ тизэди, тархатын
доруубуйгаларын, олохторун-длаахтарын
истээн көрүү, ололоругтар, чулс
дөнноругтар күүс-кемэ бүслүү уолда.
тэрээнишээр, кинигээр кыайыларын
туһаны, ыргыгы, атыгтарга хөлбур
турууруу. Кинигээр бу олохоо наадаах
бүсэдлэрийн ситийн сүүрэн сорук
бүсүлүсгээх!

Тангара талааны харьгтаан, сөлтөөхгүк тулганын, дигн биэрэр. Олон харьгтаанх тугтаахыг урут тустубут талааныах тугтуу маастардарын уонна билигин тугта сыйдыар элэр бөөсөрбүтүн.

Үчүтэй да яах өдөрлөрө тороон-үескээн аастылар. Амма – Сахааччалаах, Тагта – Андростаах бу икки саха уонаттара тустуу баарын тухары дьон ойуттэн түстэтиилэр! Халан эрэ, халан эрэ маньык дьон тороон аастытара дьон ким эрэ кимикэ эрэ көтөтүн, ким эрэ кимикэ эрэ суруйбун, аз курдук уос номоҕо буолан, алонхоҕо көксүр боостурдар курдук, кэлиһэнэттэн кэлэһэнэ бэрилтэн, баран истин!

Саяхчидлах Андорс ивээн күнн
 бхнылынн үүгэдэрин, тусуутан
 талынн өйдөрүн, табаарыстын
 хаанысбатарын туоһуу түгэннэри
 сууйталаатм. Асгын сууйбут уолла-
 тарга махтал буолухун! Тула
 өтүгүтүгэр үчүгэй эрэ дьон бвар
 буолунар.

«Үс саха төрүүбэр,
Үөрүүлүөх күнүгөр
Эһиги ааккыт ааттаныһы!»

Гаврил КАПРИН
Ытык-Күөл сэл, Таатта үлүүһа

**ИЗБИРАТЕЛЬНАЯ КОМИССИЯ
МУНИЦИПАЛЬНОГО ОБРАЗОВА-
НИЯ «КЫТАНАХСКИЙ НАСЛЕГ»**

РЕШЕНИЕ № 9

от 28 августа 2015г

с. Кулянки

Об аннулировании регистрации
Федоровой Марии Андреевны
кандидатом в депутаты муниципального
образования «Кытанахский наслег»

Рассмотрев заявление Федоровой Марии Андреевны зарегистрированного кандидата в депутаты муниципального образования «Кытанахский наслег» о снятии своей кандидатуры, избирательная комиссия муниципального образования «Кытанахский наслег» в соответствии с частью 1 статьи 50 Закона Республики Саха (Якутия) «О муниципальных выборах в Республике Саха (Якутия)» решила:

1. Аннулировать регистрацию Федоровой Марии Андреевны кандидатом в депутаты муниципального образования «Кытанахский наслег»
2. Уведомить Федоровой М.А. о принятом решении и выдать ей копию.

Председатель
избирательной комиссии
Захарова З.Н.

Секретарь избирательной
комиссии
Дутинова Л. Н.

Кандидатский редактор — А.А. ЗАХАРОВ.
Эксперт-пир-селекционер, сурук отдела — А.Н. ЗАХАРОВА.
Эксперт, сурук, под ханайский кабинет — А.М. СЛЕПЦОВ.
Корректор — С.А. ЖЕНДИНСКИЙ.
Печатня — Н.Д. БУРЦЕВА.
Бюджетный — С.А. ПАВЛОВ.

Тэрийн таахааранчлал: СРГ-ын Засгийн газрын тээврийн "Санаа слонх" редакционной-издательской холбоонх автономный учреждение, Российская Федерациян Рооом-ноддор СР-ын удирдлагын тугар 2012 с. юун тугар 15 хүнээр регистрациаламьт нумэрс – ПИ №14-0238.

ААДЫРЫСПЫТ: 678670, Чурапчы с/а.
 арл. Маркс уул. 26 "а". **Телефонлар:**
 доктор – 41-332, отделлар – 41-265, 41-358
E-mail: sanacloh@mail.ru, **сайт:** sanacloh.ru

Бүтээгдэхүүн савнаас:
№ 91 (11101)
Кээмрэй: 1 бич. лийс
Тираж 1200.
Ажлаат сыаната: 10 солл

Сага олох

Автор сүзүгүр жазуусу сине
тоонун жазуусуна ар кыл жазуу
жарылат. Сүзүгүр жазуусу
жарылат жазуусуна ар кыл жазуу
жарылат жазуусуна ар кыл жазуу

Хайнхат бэчээккэ бэрлплэр графига: 16 ч 00 м. Бэчээккэ бэрллиннэ: 16 ч 00 м. "Сага олох" редакционной-издательской холбоуука 04.09.2015 с. офсоетка бэчээтээннэ. Алдшырша: 678670. Чураалчы сэл. Карл Маркс уул, 26 "а". Индекс: 54907. Хайнхат нэдиэлэзэ устэ: олтуруулунука, чэллэлэргэ уонка суббуотада тахсар.